



M

Moniam si aut
beat? ang? xxxvly. di. que
ipsis. Sacerdotes coputuz
scire tenent: alioquin vix i
eis nomen sacerdotis con-
stabit sub quo hbo notitiaz
curfus temporis lune ac ka-
lendary intelligim? quoni

am comput? est scientia certificandi temp? fm sol
z lune progressum. Ictre ad simplicitu sacerdo-
tum instructione in hac octava z finali pte de B a
liqua claro copendio pstringem? put ad vsuz ec-
clesie dignokif pertinere. Df aut coput? a copu-
tas. quia in ipso coputando procedim? no qz i
ipso coputare doceamur. Et est duplex coput? s.
astronomic? seu philosophic? z vulgaris seu ec-
clesiasticus. sz de astronomico nil ad psens. Vul-
garis coput? est scientia distinguendi temp? cer-
ta ratioe siue scientia teporis discretiva fm eccle-
sie vsu. Temp? ho put hic sumit? est fm tul-
lum. quedaz quatitatis anni: mēsum diurni seu
alterius spacy. Vel temp? est mora mor? rez va-
riabilium: cui? partes decem esse dicunt. s. ann?
mensis. septimana. dies. quadrās. hora punctum
momentū vntia. z atbom?. Ann? cōtinet duo-
decim menses: z quinquagintaduas septimanas
z diem vnā: z trecentos sexagintaquinqz dies: et
sex horas. Mensis cōtinet quatuor septima-
nas vel pauloplus. Septimana septē dies: Dies
quatuor quadrātes. Quadrans sex ho-
ras. Hora quatuor puncta. Punctū decem
momēta. Momentum duodecim vntias. Vntia
qdragintaseptē atbomos. Atbom? idi-
uisibilis est. nā thomos grece diuisio dī: vnde a
thomos grece indiuisio latine. Anni ergo solaris
fere duodecima pars mensis est. Septimana ho
est fere quarta pars mensis. Dies naturalis septi-
ma pars septimane. Quadrās quarta pars diei
naturalis. Hora sexta ps quadrantis. Punctū q-
ta pars hore. Momentum decima pūcti. Vntia
duodecima ps momēti. Atbom? quadraginta se-
ptima pars vntie. Et est alia teporis diuisio. s.
per eū: per etates: per seculū: per lustrū: per olim-
piadem: z per indictionē. de quib? infra dicef. Ce-
terum tria sūt tepora annoz siue triplex est ann?
s. solaris. lunaris z magn?. de quib? pūdimus in
hac octava pte tractare que duas principalis bz
partes: in quaz primo agitur de anno solari z de
magno. in secūda ho de lunari.

Prima pars de anno solari incipit: Rubrica.



I

In hac prima
parte de anno solari tractat: que in q-
tuor subdiuidit? pticulas. In qrum
prima agit quid sit annus. De initio anni. De mul-

tiplici anno. De duodecim signis. De bisexto. De
quatuor anni teporib?. De ieiuniis illoz. De sol-
stitijs. De equinoctijs. De magno anno. De era:
De olijadi. De lustris. De etate. De seculo. De
eio. In secūda parte agit de mense. De kalē-
dis. De nonis. De idibus. Unde z equalit? dies
denominent. De dieb? egyptiacis ac caniculari-
bus. In tertia agit. De septimana. Et q sit lra
kalendaz cuiuslibet mensis. In qua die septima-
ne quilibet mensis incipiat. Et de lris dominicali-
bus. De regularibus solaribus. De occurrentib?
Et de indictione. In quarta agitur de die. De
momento Et de hora. Occasione hore annexi
de quantitate lucentiū hore noctis.

Quid sit ann? solaris: Rubrica.

H

Annus est solis
ctus. cum peractis trecentis sexagi-
taquinqz diebus ad eadem loca syde-
rum redit. Dicif ergo annus: quia mensib? in se
recurrentibus voluit. ab an quod est circūz z eo
lo quasi circularit? rediens. Unde z ann? dī qua-
si annulus. i. circulus eo q in se redit. Unde vir-
gilius. Atqz in se sua per vestigia voluit ann?: et
ob hoc ante inuentas litteras: sic apud egyptios
ann? indicabaf. Pingebat enī draconē caudam
suam mordentē: quia in se recurrit: z sic ad huc a
quibusdā figurat. Alij annū ab innouatione di-
cunt: semper enīz renouat. Ann? fm diuersos
diuersa habet initia qm Arabes z egyptij illū in
eboant post solstitium estiuale. s. a septēbri: p eo
q legif arbores in principio mundi fructū habu-
isse. z quia hoc in septembri contingit putat tunc
mundū factum fuisse: ideoqz ibi incipiat annū.

Numa vero pompili? z romanū annū a ianua-
rio inceptū: p eo q tūc vel pauloante sol nobis
incipit appropinquare. Iudei a martio inceptū
qz in eo condit? est mūdus. z ideo dī q. xlvj. di-
es ei? est prim? dies seculi: quos oēs quo ad aliq
coputisse imitant. ipsi nanc a septembri incipiūt
regulares lunares z embolismos z epactas z om-
nes annos lunares. A ianuario ho incipiūt aure-
um numex: z quasdā lras dñicales. a martio re-
gulares solares cōcurrētes: z quasdā lras dñica-
les: put in secūda parte apparebit. Sane qdā
moderni ob reuerentiā saluatoris coputant ānos
a natiuitate ei?. Alij ho ab ei? incarnatione. i. a cō-
ceptiōe brē marie: qm illa dixit. Ecce ācilla dñi zē-
stati. n. sult xps hō z plen? spū scō. Annoz ali?
ē nāt. ali? vsualis. ali? legitim?. ali? emergēs. ali?
solaris. ali? magn?. ali? olimpias. ali? lustralis. a-
lius indictionalis. ali? iubile?. ali? benignitatis. a-
lius cōnitatis z glorie. Ann? nālis ē cū luna so-
li apponit. vñ sol eclipsis patif. Usual? siue tpalis
ē q fz vñ hōiuz sumit initū viz a ianuario vsqz
ad sequētē ianuariū. Legitū? siue ceremonialis

est qui computat fm lunationes ab april vsc i ap
lem. aplis eni e pm mēis apud bebreos. emer
gens e i quo aliquod magnū iudels vel alys cō
tingit: a quo facto in illius memoriā annū icipiūt
cōputare. f. a quonīs die. ¶ Ann^o solaris e spaci
um i quo circuit sol. xy. signa zodiaci quē circuli
facit. ut pmissas e i trecentis. lxxv. dieb^o z fere sex
horis fere vxi ppter qdam momēta q aduiciunt
sicut ifra dicet. be autē sex hoc de qrtō i quartū
annū faciunt vnū diē naturalem bisextile: z ānū
iste cōis e oibus gentilib^o z icipit qualibet die z
qualibet die finit transactis pdictis dieb^o: z iste
pōt ēt diē naturalis. Signa hō pdicta sunt ista:
Aries: taur^o gemini: cācer: leo: hgo: libra: scorpio
sagittarius: capricorn^o: aquari^o z piscis. vñ h^o sus
pōt sūt signa poli que semp sunt via soli. Est ar
es taurus gemini cancer leo hgo. Libraqz scor.
chiron capricornus vinula pisces. ¶ Et nota q
celi habitatio stat circuloz distincta zonis: zone at
ipse sunt quicqz que ideo zone vel circuli appellā
tur: qz in circūductione spere existūt. zodiac^o autē
circulus ē q ex linea p. quādoqz āgulis: z ex vna
linea constat. ¶ Kursus zodia grece dī aial siue si
gnū latine. inde zodiacus dī aial seu signifer cir
culus ex eo q in medio firmamenti sunt. xy. sig
na p transuersus posita quali^o p circuli distincta
que formis z nominibus aialū designat: qz sol i
trans i illa pperates aialūz quodāmodo sonit:
vel qz stelle i signis disposite sunt aialū figuris.
Signū autē dicit^o duodecima pars zodiaci. sol q
dem itrat i aliquod de pdictis signis qlibet mēse
in. xv. kalē. fm eccliam vñ i martio itrat i arietēz
xv. kalē. aplis. i apli itrat in taurū xv. kalē. may
z sic p ordinē mensium z signoz. ¶ Primū igit^o
signū ē aries i quo sol dī eē facit. i quo signo ē
sol circa pncipia veris sic dcm: qz sicut aries est
aial retro debile hñs aliquid ante roboris. sic po
strema solis illo tpe debilis sunt frigore eius for
titudine minūere. anteriora hō q ēstatē respiciūt
aliquid fortitudinis. i. caloris hñt. vel sicut aries in
hyeme cubat i latere sinistro. i. vere autē incipit cu
bare i dextro. sic sol ante illud tps morat^o in sini
stro latere firmamētū. f. in meridie. tūc hō itrat la
tus dextrū. f. h^o sus aquilonē. Antiqui hoc signūz
ppf amorē iouem vocauerūt. in cui^o capite q si
mulachra faciūt arietis cornua fingūt. ¶ Scdm
signū ē taurus sic dcm: qz sicut taurus fortior
est ariete: sic fortioris ē efficacie sol i illo tēpore
quo ad nos qz i pcedenti. verūtāmē ante ē effica
cior qz post: sicut taurus aī fortior est qz retro.
Antiqui ideo thaurū iter sydera i honore iouis
collocauerunt. qz ille fabulose fingit i bouē ouer
sus quādo europā transuexit. ¶ Tertiū gemini
sic dcm qz illo tpe vis solis geminat. icipit enim
eē calidus z siccus effectiue. vel qz tunc pcpue
res geminant. i. multiplicant. aues enī z aialia fe
tus pducunt. vel ppf geminos siue duos grad^o
qbus sub illo signo magis qz sub alio sol cleuat

a terra. Antiq autē hoc signū gemini vocauerūt p
pter castorē z pollucē qz post mortē inter notissi
ma sydera cōstituerūt. ¶ Quartū cancer sic dēz
qz cancer ē aial retrogradū. z sol tūc retrogradū
discedēs a nobis cū pus appropinquerit nobis.
¶ Quintū leo sic dcm qz leo ē aial crudele z sem
p febricitās: sic z tps illud crudele z generans fe
bres. ¶ Kursus qz hercules leonē fortissimū in gre
cia occidit: tō ppf suā hñtē hñc iter. xy. signa sta
tuerūt. ¶ Sextū hgo. qz sicut hgo nil generat sic
tps illd sterile nihil noui generat: generata tamē
maturescē fac. est enī tps caniculariū diez. ¶ Se
ptimū libra sic dcm ab eq̄litate mēis ipfi^o: quia
sole ibi existēte dies z nox equiponderata ē: qm
tunc ē egnocnū autūnale. ¶ Octauū ē scorpi^o sic
enī scorpi^o venenosus ē z pūgit: sic z tps illd mor
bosū ē ppf iequalitate aeris. ē enī mane frig^o pū
gens z i meridie calor vrens. ¶ Nonū sagittari^o
sic dcm qz venatio q p sagittarios sit plerūqz tūc
exercef: vel ppf fulgura q tūc sepe cadūt q italici
sagittas vocāt. ¶ Decimū capricornus: sic enī ca
pcom^o i abruptis mōtib^o siue i excellis pcpicys
pascit: sic sol tūc ē i altissimo gradu h^o sus meridiē
vel sicut capcom^o mōtes solet ascendē sic sol tunc
ad nos ascendē icipit. ¶ Kursus atiq capcomi figu
rā iter sydera finxerūt ppf caprā iouis nutricem
eui^o posteriorē pte corpis in piscis effigie forma
uerūt vt pluuias designaret qz plerūqz idē mē
sis i extremis solet hñe. ¶ Undecimū ē aquari^o
sic dcm: qz tps illd ags z vētus habūdat. ¶ Duo
decimū ē pisces: qz sic piscis ē aial aquaticū sic z
tps illd propf multas pluuias aq̄ticū ē vel qz tūc
ags resolutis ē tps piscatōis: vep lz sicut pz ex p
missis signa cēlia sint fm astronomicos ecclia tñ
illa nō ponit cēlia: nā qñqz plures dies sūt i vno
signo qz i allo cū vn^o mēsis plures dies hēat qz
ali^o. vñ plures erūt grad^o vni^o qz alteri^o signi: gra
dus autē dī spaciū q sol motu suo trāsit i zodiaco
die nāli. Ex tā dictis facile sciri pōt in qto gradu
alicui^o signi sit sol quocūqz die. ¶ Porro dies bi
sextilis de q dcm ē dī bisextilis fm pños qñ ex
bisse momentoz collecta qd sic poterit cōprehen
di. Sol enī i qlibet signo moratur. xxx. dieb^o. z
xxx. triētib^o horaz z xxx. bisse momētōz: z triēs
ē tñia ps alicui^o rei cōstātis ex trib^o pñib^o: bisse hō
sūt due ptes sz multiplicatis duodecies trigita di
ebus habem^o. ccc. dies xxx. triētes horaz cōsti
tuūt x. horas q multiplicata duodecies faciūt v.
dies xxx. bisse momētōz cōtinet viginti momenta
z ita duo pñta: sz multiplicatis duodecies duo
bus punctis habem^o sex horas ex bisse momēto
rū collectas que de quarto i qrtū annū cōstituūt
vnum diem que dicit^o bisextilis. ¶ Kursus sz iñ
dorū p singulos annos crescit pars q̄rta assie: ac
vbi quarto anno assis cōpleta fuerit bisextū vñū
facit: z ideo per quatuor annos vnus bisextilis
adiectus est: dicitur autem est fm eum bisextus:
quia bis sexties ductus affem facit qd ē vn^o dies

annoy ebdomadib? celebraf. de quo dictū est in
 sexta pte sub ti. quinquagesima. Apud christianos
 est ann? benignitatis et gratie in quo xps venit:
 et nos sola benignitate redemit. Apud sanctos cō
 prehensores est ann? eternitatis et glorie in quo ex
 ultabūt sancti in gloria sine fine. **R**ursus secu
 la generationibus constāt sic dicta: quia sequit?
 abeuntib? enim alijs alijs succedūt. **H**oc tēp? quī
 dam quinquagesimū annū dicūt quē hebrei subi
 leum vocant: ut iam dictū est. **E**t ob hanc cām he
 bre? ppter vxorē et liberos amās dñm suū. aure
 pertusa seruicio subiugat? seruire iubet in seculū
 idest vsq? ad annū quinquagesimū. **E**tas autē
 plerūq? dī pro vno anno et pro septem et pro cen
 tum et pro quouis tēpore. **U**nde et etas est qđ de
 multis seculis instruit: et iō dicta est etas quasi e
 uitas quia similitudo eul. **N**am euū est etas ppe
 tua: cui? neq? initū neq? finis noscīt. **D**eriuatum
 autē est euū ab eonas qđ apud grecos aliqñ p se
 culo: et aliquādo ponit pro eterno. **P**roprie vero
 etas duob? modis dī: vlyz hoīs sicut infantia. iu
 uentus. senect? aut mūdī: cui? prima etas est ab
 adam vsq? ad noe. secūda a noe vsq? ad abrahā
 tertiā ab abrahā vsq? ad dauid. et quarta a da
 uid vsq? ad trāsmigrationē iude in babiloniā. qñ
 ta de iuda vsq? ad aduentū saluatoris in carne.
 sexta que nūc agit vsquequo mūdus iste finisatur
Quot autē sūt anni ab origine mūdī: dictū ē in se
 xta parte sub ti. de septuagesima.

Incipit secūda pars. et primo de mense.

Decto de anno sequit? viderē de
 mense. **E**st autē mensis spa
 cium temporis. quo a phebo phebe re
 cedens eidē completo suo circulo so
 ciatur. **E**t dī mensis a mensurādo eo qđ ann? per
 menses mensuraf. vel a mense quod ē defectus
 eo qđ luna singulis mensib? vīsu deficit ab hñā
 no. **U**el fm isidor? a mene grece qđ est luna lati
 ne. **A**pud grecos enim menses legitimi nō ex so
 lis circulo sed ex lune cursu cōnumerant qđ est
 de noua ad nouā. **D**iuidit autē ann? per. xij. men
 ses: quia sol pagrando cōdiaciū duodecim circū
 it regiones signoz. **E**t in his duodecim mensib?
 cōmorat. **R**omulus tamē voluit tñi decē eē mē
 ses in anno. incipiēs a martio: quē marti deo bel
 li quem patrē suū esse putabat dedicauit. **U**nde
 ovidi? in primo fastoz. **I**pa dirigeret cū cōditor
 vrbis i annū. **I**nstituit mēses quīq? bis eē suos.
Sz numā pōpili? vidēs qđ ann? nō hñ. x. mētib?
 cōplebat supaddit duos pncipio. s. ianuariū et fe
 bvariū. **I**anuari? dicit a ianua. lxxxvi. dñs.
 ieiunū: qđ sicut per ianua itram? domū. ita per ia
 nuariū itram? annū: est enī limes anni. vel dicit
 a iano deo qui ab antiqs dicebat pncipiū et finis
 oīuz rez. **E**t enī fuit a gentilib? mēsis iste cōsēra
 tus. vñ et idē ianus bifrons pingit ut anni itroir?

et exitus demōstrēt: de quo dñm est in. v. pte sub
 titulo de circūfione. **F**ebruari? dicit a febrū
 bus que tūc de facili cōtingūt: vel a februis. i. a
 purgationib?. **S**unt autē februe oblationes facte
 p mortuis. **R**omani autē illo mense memoriam
 aiarum habebāt et eas purgabāt celebrādo creg
 as mortuorum. vñ fm isidor? dī a febrū. i. pluto
 ne cui eo mēse sacrificabāt. **M**arti? dī a mar
 te patre romuli vel qđ eo tēpore cūcta animantia
 agūt ad marē et ad concubendi voluntatē. **A**p
 pella? etiā qñq? mensis nouoz: qđ est annūinitū:
 et qñq? nouū ver: qđ i eo viridatib? fructib? nobis
 transactoz pbat occasus. **A**prilis dī quasi ape
 rilis: qđ terra aperit ad germinandū: etiā flores
 aperiunt et arbores icipiunt pullulare vel aprilis
 p venere dī quasi afrodīs: afrodīs grece dicitur
 latine ven?. **M**aius a maioribus natu dī qui
 erāt pncipes reipublice vel a mala matre mercu
 ry. **J**uni? a iuniorib? dicit. erant enī olī maio
 res. s. seniores qui appellabātur patres: et hi in ci
 uitate semp remanebāt vrbis regimini cōsulētes
 erat et minores qui ibant ad pugnandū p repu
 blica: et iō malus a maiorib?: iunius a iunioribus
 nomē acceperūt: et i illoz honorem instituti sūt vī
 dicit a iunone. **J**ulius dī a iulio cesare: qđ tūc
 natus fuit: vel qđ tunc de hostib? trūphauit. vicit
 enī cleopatrá reginā egypti cūz antonio viro suo
 bello nauali. **J**ulius tñ pus qñtills dicebat eo qđ
 est qñtus a martio: qđ fm romulū pncipiū erat an
 ni. **A**ugustus est dicit? ab octauiano augusto qđ
 tunc natus fuit: vel qđ tunc hostes supauit: prius
 tñ dicebat sextilis eo qđ sextus ē a martio. **S**e
 ptember nomē habet a numero et imbre: qđ septi
 mus est a martio et imbres bz: sic et october nouē
 ber atq? december ex numero et imbribus voca
 bula acceperūt: quē numerū decurrentē decem
 ber finit p eo qđ denarius numer? pcedētes nu
 meros clausit. **Q**uot autē die qlibet mensis ha
 beat his xñsibus continet. **J**uni? aprilis septēber
 nonēq? tricenos. **P**lus vnus reliq? sed bz februs
 octo vlcenos. **C**ui si bisext? fuerit supaddit vn?
Hoc est dicere qđ iuni? aprilis septēber et nouem
 ber hñt. xxx. dies. reliq? aut menses hñt. xxxi. sed
 februius tñ bz. xxvii. et qñ bisextus. xxix. **S**cī
 endū autē ē qđ cuilibet mēsi pmo dati fuerūt. xxx.
 dies qđ multiplicati duodecies cōstituūt trecentos
 qđragita dies. **D**e qñq? ho residuis dat? ē vnus
 ianuario eo qđ ē pncipiū anni: et ē rōne ipsius nu
 meri: qđ ipar numer? mūd? ē: et numero de? ipa
 re gaudet. xxxij. q. i. nuptie. secūd? dat? ē martio
 ppter eādē iparitatē. tert? malo: qñtus iulio. qñ
 tus octobri. **C**esar autē august? volēs suū mēsem
 eē equalē mēsi iulij abstulit februario unā diem
 qđ erat mēsis tristitie atq? luct? et attribuit eā au
 gusto. et ita remāserūt februario tñ viginti nouem
 et augusto. xxxi. **D**emū astrologi romani abstule
 rūt aliā diē februario et addiderūt decembris ad
 b ut finis pncipio mēdet: et sic februario remāserūt

S